SZŐCS GÉZA köszöntője

Janus Pannonius 2014

Hölgyeim és Uraim, nagyszerű költők, itt megjelent kiválóságok, tisztelt érdeklődők, kedves barátaink!

Janus Pannonius és François Villon élete, vagyis a 14. század dereka óta, több mint félezer év alatt sokminden történt a nagyvilágban, és sokminden történt a költészetben is. Egy dolog azonban biztosan nem változott: a költészet célja és értelme. Változhattak az eszközei, a témái, a hangneme, de az ember mindenekelőtt való ösztöne, hogy viszonyba helyezze magát a léttel és dialógust kezdeményezzen vele, ugyanaz maradt. Éppen ezért történhet meg, hogy ezer évekkel ezelőtti költők szavait ma is korszerűnek érezzük. És éppen ez hívja fel a figyelmet a mai világban mindinkább visszaszorulóban levő költészet szolgái, ministránsai, miniszterei közül azokra, akiknek beszéde ezt az ősi időkben elkezdett monológot folytatja. A létértelmezés, a rákérdezés, az önmegismerés monológjait, amelyek hatalmas és lenyűgöző dialógussá adódnak össze.

Kedves Barátaink, ma azért találkozunk itt e helyen, hogy két kiváló költőnek megköszönjük mindazt, amit életükben tettek azért, hogy az ember ne válhasson egydimenziós lénnyé. Bizonyára Önök is találkoztak már modern mosógépekkel, amelyekről a kereskedők büszkén hirdetik, egymásra licitálva, hogy hányféle programot képesek futtatni. Nos, félre nem érthető jelek utalnak rá, hogy napjainkban mindinkább eszménnyé kezd válni a jól programozott ember. Akibe sikeresen beültettek néhány programot, persze vigyázni kell, hogy ne túl sokat. Ezeket a haszonelvű programokat olyan nagyravágyó technokraták buherálták össze, akiket már Bábel tornyának építésénél is ott láttunk sürgölődni: akkor is bele akartak javítani a Teremtés nagy programjába és most is ugyanazt teszik. A Teremtésnek

adott világraszóló válaszon törik a fejüket, s közben összekavarnak mindent. Vagy értelmetlen tornyokat építenek, vagy azt szeretnék, hogy az emberek mint ügyesen programozott hasznos kis berendezések, pl. mint mosógépek működjenek. Miközben már azt is elfelejtették, hogy eredetileg maga ez a jelentés, a tisztítás az alapja a katarzis fogalmának, ma is vannak Görögországban mosodák, amelyeknek cégérén az olvasható, hogy Katharszisz.

Lord Byron állítólag azt írta, hogy az emberiség egy adott pillanatban választhatott Shakespeare és a szappan között, és az utóbbit választotta. Gondolom, ezen azt érthette, hogy a katarzis igénye helyett megelégedett a bőr gyors és hatásos lemosásával, sorsa megtisztítása helyett a kézmosással, a drámák és a színház helyett a pacsulival és a borbélyüzlettel. Márpedig nincs Poncius Pilátusnak olyan hatásos szappana, amely III. Richárd bűneit lemoshatná. Talán erre gondolhatott Byron.

Hölgyeim és Uraim, mindezek alapján nyilván Önöknek is világos, miért szolgál különös elégtételünkre, hogy Janus Pannonius városában átadhatjuk a róla elnevezett díjat korunk két klasszikusának.